

वार्षिक-पाठ्यक्रमः
सत्रम्- 2023-24
कक्षा-षष्ठी
विषयः-संस्कृतम्

क्र०	पाठ्यवस्तु	सहायकशैक्षिक-अनुदेशाः	अधिगमसम्प्राप्तिः
1.	प्रथमःपाठः - अकारान्त- पुल्लिङ्गः	➤ चित्रमाध्यमेन शब्दपरिचयः - चषकः, सौचिकः, शुनकः इत्यादीनां प्रथमाविभक्तौ त्रिषु वचनेषु अभ्यासः। ➤ अभिनयमाध्यमेन सर्वनामपरिचयः - एतत्, तत्, किम् इति एतेषां पुल्लिङ्गे प्रथमाविभक्तौ त्रिषु वचनेषु अभ्यासः। ➤ अभिनयमाध्यमेन क्रियापदपरिचयः - खेल्, पठ्, लिख्, चल् इत्यादीनां धातूनां लट्लकारे प्रथम पुरुषे त्रिषु वचनेषु अभ्यासः। ➤ वाक्यरचनाभ्यासः, अभ्यासकार्यम्। ➤ पुनरावलोकनम्-वर्णमालायाः अभ्यासः। गतिविधिः- वर्णमालागीतम्-1,2 यूट्यूब-सहायतया शिक्षणीयम्। http://youtu.be/vii97ix2JwY; https://youtu.be/MIqt8CiRQis अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ लृ ए ऐ ओ औ। अ अश्चः आ आ-आप्रः अश्चः चतुरः आप्रः मधुरः। इ इ इक्षुः ई ई ईशः रक्षतु सर्वानपि परमेशः। उ उ उदकम् ऊ ऊ ऊर्मिः उदकं प्रवहति प्रवहति ऊर्मिः। ऋ ऋ ऋषिः ऋषिं नमामः। ॠ लृ वयं पठामः। ए ए एङः स्थूलः पुष्टः ऐ ऐ ऐन्द्रजालिकः ओ ओ ओतुः म्याउँ म्याउँ ओतुः। औ औषधं मास्तु मास्तु। अ आ इ ई।	पुल्लिङ्गशब्दान् सर्वनामशब्दान् तथा धातुरूपाणि त्रिषु वचनेषु जानन्ति।
	चित्राधारितरिक्त स्थानपूर्तिः-	➤ तालः, भल्लूकः इत्यादि चित्राणां बालाः नामलेखनं करिष्यन्ति। ➤ शब्दरूपाणि - देव, बालक, ➤ लता, बालिका/ छात्रा।	अकारान्तशब्देषु परिचिताः भवन्ति।
2.	द्वितीयःपाठः- आकारान्त- स्त्रीलिङ्गः	➤ चित्रमाध्यमेन शब्दपरिचयः - दोला, घटिका, चालिका, चटका इत्यादीनां प्रथमाविभक्तौ त्रिषु वचनेषु अभ्यासः। ➤ अभिनयमाध्यमेन सर्वनामपरिचयः- एतत्, तत्, किम् इति एतेषां स्त्रीलिङ्गे प्रथमाविभक्तौ त्रिषु वचनेषु अभ्यासः। ➤ वाक्यरचनाभ्यासः, अभ्यासकार्यम्।	स्त्रीलिङ्गशब्दरूपाणि सर्वनामशब्दरूपाणि तथा धातुरूपाणि जानन्ति। स्वकीयं परिचयं संस्कृतभाषायां वक्तुं समर्थाः भवन्ति।
3.	तृतीयःपाठः- अकारान्त- नपुंसकलिङ्गः	➤ चित्रमाध्यमेन शब्दपरिचयः - खनित्रम्, सूत्रम्, यानम्, करवस्त्रम्, फलम्, भवनम् इत्यादीनां प्रथमाविभक्तौ त्रिषु वचनेषु अभ्यासः। ➤ प्रश्नोत्तराभ्यासः। दैनणदिनजीवने उपयोगीनां वस्तूनां चित्रमाध्यमेन शब्दपरिचयः। ➤ अभिनयमाध्यमेन सर्वनामपरिचयः - तत्, एतत्, किम् इति नपुंसकलिङ्गे प्रथमाविभक्तौ त्रिषु वचनेषु अभ्यासः। ➤ धातुरूपाणि -पठ्धातोः अभ्यासः। (लट्, लृट्, लङ्- लकारेषु) ➤ वाक्यरचनाभ्यासः, अभ्यासकार्यम्।	नपुंसकलिङ्गशब्दरूपाणि सर्वनामशब्दरूपाणि अव्ययशब्दांश्च ज्ञात्वा प्रयोगे च समर्थाः भवन्ति।

		➤ गतिविधयः-अस्ति, नास्ति, आम्, न, किम्प्रश्नोत्तराणाम् अभ्यासः।	
4.	मम परिचयः	➤ गतिविधयः-‘ममपरिचयः’ इति विषये ममनाम ----। भवतः/ भवत्याः/ विद्यालयस्य/ निवासस्थानस्य/ जनकस्य नाम इत्यादीनि वाक्यानि वदेयुः।	स्वकीयं परिचयं विद्यालयस्य च परिचयं संस्कृतभाषायां वक्तुं समर्थाः भवन्ति।
➤ सूचना:- उपर्युक्तसकलं पाठ्यक्रमं 30 सितम्बर 2023 पर्यन्तं समापनीयम्। ➤ मध्यावधि-परीक्षादृष्ट्या उपर्युक्तस्य सकलपाठ्यक्रमस्य पुनरावृत्तिः। ➤ प्रदत्तं सकलं पाठ्यक्रमं मूल्याङ्कनहेतोः वर्तते।			
मध्यावधि परीक्षा			

क्र०	पाठ-परिचयः	विषयवस्तु	अधिगमसम्प्राप्तिः
5.	सप्तमःपाठः - बकस्य प्रतीकारः	➤ आदर्शवाचनम्, अनुवाचनम्, शब्दार्थज्ञानम्, अभ्यासकार्यम्। ➤ तत्समपदानाम् अभ्यासः - सियार- शृगालः, कौआ-काकः इत्यादयः। संख्या - 1 तः 20 पर्यन्तम्। एकतः चत्वारि पर्यन्तं त्रिषु लिङ्गेषु अभ्यासः। पञ्चतः आरभ्यसामान्यम्। गतिविधिः- संख्यागीतम् यूट्यूब-सहायतया शिक्षणीयम्, एकम् एकम् आगच्छ-२। द्वे-द्वे स्वागतम्-२। त्रीणि-त्रीणि उपविश-२। चत्वारि-चत्वारि कुशलं किम्?-२ पञ्च-पञ्च कः विशेषः?-२ षड्-षड् कृपया वद-२ सप्त-सप्त दुग्धं पिब-२ अष्ट-अष्ट पुनर्मिलाम-२ नव-नव नमस्ते-२ दश-दश ओम्-ओम्-२ ॥	रोचककथामाध्यमेन छात्राः अव्ययशब्दान् जानन्ति। गद्यविधायां पठनकौशलं च प्राप्नुवन्ति।
6.	गतिविधिः	➤ लृटलकारे वाक्यप्रयोगः परिवर्तनाभ्यासश्च यथा - पठति -पठिष्यति। वदति -वदिष्यति। चलति -चलिष्यति। छात्रः हसति - छात्रः हसिष्यति। बालकः पठति - बालकःपठिष्यति। एवमेव अन्यवाक्यानाम् अभ्यासः। अव्ययानि - अपि, च, एव, वा, न, पुनः।	धातूनां लृटलकारे रूपाणि ज्ञात्वा वाक्ये प्रयोगं कुर्वन्ति।
7.	त्रयोदशःपाठः- विमानयानं रचयाम	➤ सस्वरगायनम्, शब्दार्थज्ञानम्, अभिनयपूर्वकं कण्ठस्थीकरणम्/ लयाभ्यासः, अभ्यासकार्यम्। लङ्लकारे वाक्यप्रयोगः परिवर्तनाभ्यासश्च, यथा - बालकः गृहं गच्छति। - बालकः गृहम् अगच्छत्। NCERT OFFICIAL : https://youtu.be/yh0ms9Xx8g	सस्वरगायनपूर्वकं पद्यगायने समर्थाः भवन्ति। इकारान्तस्य उकारान्तस्य च शब्दरूपाणां प्रयोगः पठ्- लिख्- प्रभृतिक्रियारूपैः सह कर्तुं समर्थाः भवन्ति।
8.	पञ्चदशःपाठः मातुलचन्द्रः!! (बालगीतम्)	➤ सस्वरगायनम्, शब्दार्थज्ञानम्, अभिनयपूर्वकं कण्ठस्थीकरणम्/ लयाभ्यासः, अभ्यासकार्यम्। ➤ शब्दपरिचयः - इकारान्तः उकारान्तश्च। ➤ NCERT OFFICIAL : https://youtu.be/ztgztmLIISO	पाठस्य रसास्वादं कुर्वन्ति।

➤	सूचना: उपर्युक्तं सकलं पाठ्यक्रमं 31 जनवरी 2024 पर्यन्तं समापनीयम्।		
➤	वार्षिक-परीक्षादृष्ट्या उपर्युक्तस्य सकलपाठ्यक्रमस्य पुनरावृत्तिः।		
➤	वार्षिकमूल्याङ्कनं सकलपाठ्यक्रमात् भविष्यति।		
➤	पाठ्यपुस्तकम् – रुचिरा (प्रथमः भागः		
वार्षिक- परीक्षा			